

Особливості прояву спонукальної складової професійної діяльності військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції

Kovalchuk O.P. Peculiarities of incentive component of professional activities of the servicemen who participate in anti-terrorist operation / O.P. Kovalchuk // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 32. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 196–205.

О.П. Ковальчук. Особливості прояву спонукальної складової професійної діяльності військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції. У статті проаналізовано фактори, які визначають процес розвитку професійних мотивів особистості військового фахівця, залученого до проведення антитерористичної операції. Встановлено, що у військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції, провідне місце посідають внутрішні фактори у вигляді поєднання змістових (інтерес до професії, потреба в самореалізації тощо) й адаптивних (престиж професії, грошове забезпечення тощо) мотивів діяльності, спрямованих на усвідомлення військовослужбовцем соціальної значущості своєї професії і свого місця в ній. Інтеграція цих професійних мотивів на основі певного рівня розвитку психічних, особистісних, професійних компонентів особистості військовослужбовця дає змогу сформувати суб'єктивні уявлення щодо військового професіонала, які є регуляторами розвитку його особистості. При цьому розвиток суб'єкта праці – це насамперед розвиток його здатності осмислювати свою діяльність, самостійно знаходити смисли цієї діяльності та шукати способи вдосконалення себе в цій діяльності. Зроблено висновок, що активізація смислів професійної діяльності ґрунтується на мотиваційних механізмах професійної реалізації особистості військовослужбовців – учасників антитерористичної операції. Виходячи з цього показано, що як рівень військово-професійної мотивації слід розуміти ступінь відповідності провідного мотиву професії (особистісного сенсу) об'єктивному змісту професії. У разі високого рівня мотивації близьким і потрібним військовослужбовцю є найсуттєвіше в діяльності, те, у чому полягає її об'єктивне призначення. У разі низького рівня мотивації провідний мотив виражає потребу не стільки в діяльності, скільки в різних, пов'язаних із нею обставинах. Визначено, що осно-

вними показниками рівня мотивації є змістовність і глибина професійного інтересу до військової служби з урахуванням його положення в системі мотивів, що утворюють професійну мотивацію військовослужбовця, яка містить уявлення про професійні мотиви та цілі професійної діяльності, що виявляються у способах та умовах їх досягнення і пов'язані з особистими властивостями військовослужбовця.

Ключові слова: антитерористична операція, професійна мотивація, провідний мотив, особистісно-професійний розвиток, особистісні властивості військовослужбовця, професійна діяльність, зміст професії, військова служба.

О.П. Ковальчук. Особенности проявления побудительной составляющей профессиональной деятельности военнослужащих, участвующих в антитеррористической операции. В статье проанализированы факторы, определяющие процесс развития профессиональных мотивов личности военного специалиста, привлеченного к проведению антитеррористической операции. Установлено, что у военнослужащих, участвующих в антитеррористической операции, ведущее место занимают внутренние факторы в виде сочетания содержательных (интерес к профессии, потребность в самореализации и т.д.) и адаптивных (престиж профессии, денежное обеспечение и т.п.) мотивов деятельности, направленных на осознание военнослужащим социальной значимости своей профессии и своего места в ней. Интеграция этих профессиональных мотивов на основе определенного уровня развития психических, личностных, профессиональных компонентов личности военнослужащего позволяет сформировать субъективные представления о военном профессионале, которые являются регуляторами развития его личности. При этом развитие субъекта труда – это прежде всего развитие его способности осмысливать свою деятельность, самостоятельно находить смыслы этой деятельности и искать способы усовершенствования себя в этой деятельности. Сделан вывод, что активизация смыслов профессиональной деятельности основывается на мотивационных механизмах профессиональной реализации личности военнослужащих, участвующих в антитеррористической операции. Исходя из этого показано, что как уровень военно-профессиональной мотивации следует понимать степень соответствия ведущего мотива профессии (личностного смысла) объективному содержанию профессии. В случае высокого уровня мотивации близким и нужным военнослужащему существенным в деятельности является, то, в чем заключается её объективное назначение. В случае низком уровня мотивации ведущий мотив выражает потребность не столько в деятельности, сколько в различных, связанных с ней обстоятельствах. Определено, что основными показателями уровня мотивации является содержательность и глубина профессионального интереса к военной службе с учетом его положения в системе мотивов, образующих профессиональную мотивацию военнослужащего, которая содержит представление о профессиональных мотивах и цели професси-

ональной деятельности, которые проявляются в способах и условиях их достижения и связаны с личностными свойствами военнослужащего.

Ключевые слова: антитеррористическая операция, профессиональная мотивация, ведущий мотив, личностно-профессиональное развитие, личностные свойства военнослужащего, профессиональная деятельность, содержание профессии, военная служба.

Постановка проблеми. В умовах проведення антитерористичної операції (АТО) гостро постає питання професійної активності військовослужбовців, які залучені та беруть безпосередню участь в АТО. Це зумовлено необхідністю підвищення якісних показників праці військовослужбовців – учасників антитерористичної операції. Виконання службових та бойових завдань (професійна діяльність) військовослужбовців, які беруть участь в АТО, відбувається в особливих (екстремальних) умовах, що характеризуються можливістю виникнення небезпечних для життя та здоров'я обставин, і потребує від особистості високого рівня розвитку індивідуально-психологічних якостей, готовності до виконання бойових завдань, сформованості професійно важливих якостей тощо. Мотивація успішної професійної діяльності за таких умов є важливим елементом забезпечення виконання службових обов'язків військовослужбовцями – учасниками АТО.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичний аналіз сучасної наукової літератури з цієї проблеми свідчить, що мотивація є однією з фундаментальних проблем як української, так і зарубіжної психології та одним з основних понять, що використовується для пояснення рушійних сил поведінки особистості, і процес її осмислення далекий від завершення. Найвний у психологічній науці великий діапазон мотиваційних підходів (моделей), утім, не містить єдиної універсальної теорії мотивації. Складність і багатоаспектність проблеми мотивації обумовлюється множинністю розуміння її суті, природи, структури, а також методів її вивчення. Тільки у зарубіжній психології, за підрахунками С.П. Ільїна, налічується більше 50 теорій мотивації [1]. У цьому контексті доречно навести міркування Х. Хекхаузена, який зазначає, що напевно чи знайдеться інша така ж сфера психологічного дослідження, яку можна було б розглядати з таких різних позицій, як психологію мотивації [2].

Мотивація – загальне широке поняття, що позначає складне інтегральне психічне утворення, яке являє собою ієрархічну динамічну систему, у якій потреби, мотиви, цілі, прагнення, інтереси тощо певним чином підпорядковані, взаємопов'язані, взаємозумовлені. При цьому найважливіша функція мотивації – спо-

нування особистості до активності в діяльності, що, в свою чергу включає поставлення цілей цієї діяльності. У зв'язку з цим В.О. Бодров, Г.В. Ложкін, О.М. Плющ аргументують мотивацію як багатовимірну складну систему, виділяючи регуляторний, ресурсний та інформаційний компоненти в її структурі [3, с. 98]. Мотивація визначається як родове поняття для позначення всієї сукупності феноменів, механізмів і процесів, що забезпечують виникнення на рівні психічного відображення спонукань до життєво необхідних цілей, тобто тих, які спрямовують поведінку на задоволення потреби [4–6]. Тому термін «мотивація» є ширшим за своїм змістом поняттям, ніж «мотив». Підтвердження цьому знаходимо в сучасних українських психологічних словниках-довідниках, де мотивацію визначено як «сукупність стійких мотивів, спонукань, що визначають зміст, спрямованість і характер діяльності людини, її поведінку» [7, с.129].

Категорія мотиву є, безсумнівно, центральною у дослідженнях мотивації, однак сьогодні немає однозначного розуміння мотиву. Мотиви особистості, як і будь-яке інше міждисциплінарне наукове поняття, по-різному інтерпретуються у працях різних авторів. Саме тому для визначення місця мотиву у загальній системі особистісних складових необхідно розмежувати його із суміжними поняттями, насамперед такими, як «потреба», «установка», «цінність», «диспозиція», «нужда» тощо. Поняття «мотив» Г.О. Балл співвідносить із потребою і доходить висновку, що, «пам'ятаючи про своєрідність основи кожного конкретного процесу діяльності, не слід забувати і про відносну стабільність системи мотивів, що характеризують кожну особу та проявляються в різноманітних процесах її діяльності» [8, с. 60]. Актуальніше і психологічно точне тлумачення чинників активності людини наведено в психологічному словнику-довіднику «Українська психологічна термінологія» за редакцією М.-Л.А. Чепи, де мотив визначено як «спонукальну причину дії та вчинків людини, зумовлених об'єктивними потребами» [7, с. 128].

Узагальнюючи наведені розмірковування, у нашій статті будемо дотримуватися підходу до розуміння мотивації як багаторівневого, багатокомпонентного, ієрархізованого психічного утворення особистості, що містить систему мотивів.

Мета статті. Спираючись на наукову термінологію сучасної психології, послідовно систематизувати чинники, що спонукають військовослужбовців – учасників антитерористичної операції до активної діяльності, окреслити в цій систематизації місце мотиву та його зв'язок з іншими мотиваційними утвореннями.

Виклад основного матеріалу. Функціями мотивації можна вважати програмування та регулювання професійної активності особистості, інтеграцію особистісних зусиль для досягнення мети, що в цілому є складовими процесу цілепокладання – основного механізму діяльності особистості. Процес цілепокладання особистості пов'язаний із виникненням в особистості більш стійких способів поведінки, зокрема способу життя. Окрім того, мотивація характеризується силою і стійкістю мотивів. Глибина розуміння (усвідомлення) потреби визначає силу мотиву, а наявність мотиву у багатьох видах діяльності та збереження його впливу на поведінку зумовлює його стійкість. У зв'язку з цим професійна мотивація містить як змістовні, так і динамічні аспекти. При цьому змістові аспекти спрямовані на з'ясування змісту мотивації фахівця, а динамічні – на дослідження процесу трансформації мотивів у процесі професійної діяльності.

Цю думку яскраво розкриває Ж.П. Вірна [9], яка підкреслює, що у процесі діяльності відбуваються розвиток і трансформація мотиваційної структури суб'єкта діяльності. Розвиток триває за двома напрямками: по-перше, відбувається трансформація загальних мотивів особистості в мотиви трудової діяльності, а по-друге, спостерігається динаміка мотивів професійної діяльності, яка виражається у появі нових та інволюції низки старих мотивів, у зміні абсолютної та відносної значущості окремих мотивів, а також структури мотивів.

При цьому, В.І. Осьодло зазначає, що відображення в структурі професійної мотивації, з одного боку, специфіки конкретної діяльності, а з іншого – суб'єктивної значущості окремих її компонентів дозволяє прогнозувати рівень оволодіння професією, адекватність спрямованості суб'єкта цілям, задачам і умовам діяльності. Відсутність умов і способів для творчої реалізації своїх прагнень нерідко є причиною негативних тенденцій у поведінці і діяльності людини, які можуть бути навіть руйнівними [10].

Отже, мотивацію діяльності військовослужбовців – учасників антитерористичної операції – будемо розуміти як динамічний процес розгортання активності особистості військовослужбовця у професійній діяльності на підґрунті структурованого впорядкування спонукальних сил, які визначають його здатність до організації й регуляції об'єктивно існуючих обставин та ситуацій у професійній діяльності.

Із різноманіття мотивів для нас становлять інтерес професійні мотиви військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції, які ми визначаємо як складне особистісне утворення,

що інтегрує спонукання, потреби, внутрішню позицію особистості військовослужбовця – учасника АТО, стимулює її активність у процесі виконання службових та бойових завдань (професійної діяльності). Саме зазначені мотиви є головними «мотиваційними лініями» військовослужбовця у професійній діяльності. Враховуючи зазначене, дослідження спонукальної складової професійної діяльності військовослужбовців, які беруть участь в АТО, потребує вивчення різних джерел їх активності, які адекватно відображаються у відповідних емпіричних індикаторах.

Для розгляду регуляторів і джерел професійної мотивації використано авторську анкету «Мотиви військової діяльності», за допомогою якої досліджено домінуючі професійні мотиви, цілі та способи їх реалізації у діяльності військовослужбовців – учасників АТО, що відображають насамперед показники зміни структури їх професійної мотивації. Анкета містить 45 тверджень, кожне із яких оцінюється за 10-тибальною системою, при цьому бал «10» передбачав максимальну міру вираженості оцінюваного параметра, «1» – відсутність вираженості. Твердження розподілені за трьома шкалами: для визначення професійних цілей, професійних мотивів і можливих способів їх досягнення. За кожним із оцінюваних параметрів підсумковий показник розраховувався як середнє арифметичне оцінок кожного твердження.

Щоб реалізувати завдання нашого дослідження, за допомогою аналізу ми виокремили певні рівні професійної мотивації. Для цього було застосовано процедуру кластерного аналізу. Класифікацію було проведено з використанням Евклідової відстані. Використання кластерного аналізу дало змогу виокремити групи військовослужбовців – учасників АТО з високим (22,4%), середнім (48,4%) та низьким (29,2%) рівнями професійної мотивації. Високий рівень мотивації професійної діяльності визначено у тих фахівців, які прагнуть до успіху у діяльності, самостійності, відповідальності, кар'єрного зростання, саморозвитку та мають адекватно сформовані уявлення про професію. Низький рівень мотивації виявлений у військовослужбовців – учасників АТО, яких спонукають до діяльності зовнішні мотиви. Такі фахівці пов'язують професію з можливістю поліпшити свій матеріальний стан, мати можливість використовувати повноваження, які надає професія з власними цілями.

Далі проаналізуємо відмінності щодо компонентів професійної мотивації між групами військовослужбовців – учасників АТО з високим (ВР), середнім (СР) та низьким (НР) рівнями професійної мотивації. Статистично достовірні розбіжності за критерієм χ^2 -Пірсона виявлено на рівні $p \leq 0,05$.

Серед професійних мотивів і цілей між усіма групами військовослужбовців – учасників АТО значущі відмінності проявляються щодо забезпечення потреби у спілкуванні ($\chi^2 = 27,12; 26,15; 28,12$), пошуку «гострих відчуттів» ($\chi^2 = 28,72; 25,16; 27,18$) прагнення до безпечної діяльності та збереження здоров'я ($\chi^2 = 27,32; 28,79; 28,18$). Серед способів досягнення професійних цілей значущо відмінними в усіх трьох групах є компоненти мотивації, пов'язані з умінням діяти у різних ситуаціях ($\chi^2 = 28,19; 26,73; 27,18$), взяття відповідальності на себе ($\chi^2 = 25,65; 24,28; 27,93$).

Між групами військовослужбовців – учасників АТО з ВР та СР мотивації є значущі відмінності: щодо професійних мотивів – прагнення до самовизначення ($\chi^2 = 28,73$); стосовно професійних цілей – забезпечення безпечної діяльності і збереження фізичного та психічного здоров'я ($\chi^2 = 27,81$), щодо забезпечення матеріального благополуччя ($\chi^2 = 30,01$). Помітною є і різниця у способах досягнення професійних результатів, пов'язаних із професіоналізмом, зокрема щодо розвитку навичок надання взаємодопомоги ($\chi^2 = 28,88$), прояв ініціативи у роботі ($\chi^2 = 28,64$).

У групах військовослужбовців – учасників АТО з ВР та НР мотивації наявні такі значущі відмінності: щодо професійних мотивів – прагнення до безпечної діяльності та збереження здоров'я ($\chi^2 = 28,79$), прагнення до самовизначення ($\chi^2 = 27,84$); стосовно професійних цілей – досягнення високого соціального статусу ($\chi^2 = 29,90$), професійного самовдосконалення ($\chi^2 = 27,99$); щодо способів реалізації професійних результатів – виконання наказів ($\chi^2 = 28,51$) та уникнення загрозливих (несприятливих) ситуацій у діяльності ($\chi^2 = 27,64$).

Військовослужбовці – учасники АТО з СР та НР мотивації значно різняться за професійними мотивами і цілями: прагненням до спілкування ($\chi^2 = 31,18$) і досягненням високого соціального статусу ($\chi^2 = 29,88$). Відмінності у способах досягнення професійних цілей пов'язані, з одного боку, з уникненням загрозливих (несприятливих) ситуацій у діяльності ($\chi^2 = 27,80$), а з другого – із професійними якостями, зокрема розвитком навичок надання взаємодопомоги ($\chi^2 = 30,36$) і проявом творчості у виконанні професійних завдань ($\chi^2 = 28,64$). Такі результати свідчать, що умови військово-професійного середовища не сприяють продуктивній реалізації внутрішніх прагнень військовослужбовців – учасників АТО у службовій діяльності та підтверджують тезу про слабку реалізацію мотивуючого потенціалу праці. Отримані результати вказують на недостатній престиж військової служби, який формується під впливом соціальних чинників і залежить від прийнятих цінностей.

Висновки. Систематизація психологічних знань про діяльність людини показує, що її специфіка відображається у зміні мотивації та цілей професійної діяльності. У зв'язку з цим професійна мотивація містить як змістові, так і динамічні аспекти, які розкривають її процесуальні характеристики. При цьому змістові аспекти спрямовані на з'ясування змісту мотивації фахівця, а динамічні – на дослідження процесу трансформації мотивів у процесі професійної діяльності. Чинниками, що пояснюють розбіжності у військовослужбовців – учасників АТО між мотивами, що декларуються, і тими, що реально мотивують діяльність і поведінку, є: 1) недостатня усталеність і структурованість системи особистісних мотивів та / або недостатньо розвинуту рефлексія, внаслідок чого особистість може не усвідомлювати реальної ролі та значущості певних мотивів; 2) дія механізмів стабілізації самооцінки та психологічного захисту, внаслідок чого значущість певних мотивів може суб'єктивно збільшуватися або зменшуватися; 3) наявність у свідомості особистості різних мотиваційних уявлень – власних, інших людей, соціальних груп, а також мотиваційних стереотипів, що відображають значущість для особистості самих мотивів без співвіднесення їх із образом власного «Я». **Перспективними напрямками** подальшого наукового пошуку є формування сучасної концепції психологічного забезпечення професійної діяльності військовослужбовців, а також розроблення в системі бойової підготовки військовослужбовців комплексу заходів, необхідних для повної реалізації їх професійного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы : учеб. пособие / Е.П. Ильин. – СПб. и др. : Питер, 2003. – 508 с.
2. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. – 2-е изд : учеб. пособие для студ. вузов обуч. по направлению и спец. «Психология», «Клиническая психология» / Х. Хекхаузен. – СПб. : Питер, 2003. – 860 с.
3. Бодров В.А. Нелинейная модель мотивационной сферы личности / В.А. Бодров, Г.В. Ложкин, А.Н. Плющ // Психологический журнал. – 2001. – Т. 22, № 2. – С. 90–99.
4. Вилюнас В. Психология развития мотивации / В. Вилюнас. – СПб. : Речь, – 2006. – 458 с.
5. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: підручник: у 2 ч. – Ч.1 / колектив авторів; за заг. ред. С.Д. Максименка. – К. : НУОУ, 2012. – 472 с.

6. Ковальчук О.П. Проектування уявлень про професійне майбутнє у військовослужбовців – учасників антитерористичній операції засобами психологічного супроводу / О.П. Ковальчук // Психологічні перспективи; Волин. нац. ун-т. ім. Лесі Українки ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – 2015. – Вип. 26. – С. 157–167.
7. Українська психологічна термінологія: словник-довідник / [авт-уклад.: С.І. Болтівець, Н.В. Слободяник. М.-Л.А Чєпа, Н.В. Чєпєлєва; за ред. М.-Л. А Чєпи]. – К. : ДП «Інформаційно – аналітичне агентство», 2010. – 302 с.
8. Балл Г.А. «Мотив»: уточнение понятия / Г.А. Балл // Психологический журнал / Ред. А.Л. Журавлев. – 2004. – Том 25, №4. – С. 56–66.
9. Вірна Ж.П. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога: монографія / Ж.П. Вірна. – Луцьк : РВВ «Вежа»; Волин. держ. ун-т. ім. Лесі Українки, 2003. – 320 с.
10. Осьодло В.І. Психологія професійного становлення офіцера: монографія / В.І. Осьодло. – К. : ПП «Золоті ворота», 2012. – 463 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. П'їн Е.Р. Мотивация и мотивы : учеб. пособие / Е.Р. П'їн. – СПб. : Питер, 2003. – 508 с.
2. Hekhauzen H. Motivacija i dejatel'nost'. – 2-e izd. : ucheb. posobie dlja stud. vuzov obuch. po napravleniju i spec. «Psihologija», «Klinicheskaja psihologija» / H. Hekhauzen. – SPb. : Piter, 2003. – 860 s.
3. Bodrov V.A. Nelinejnaja model' motivacionnoj sfery lichnosti / V.A. Bodrov, G.V. Lozhkin, A.H. Pljushh // Psihologicheskij zhurnal. – 2001. – T. 22, № 2. – S. 90–99.
4. Viljunas V. Psihologija razvitija motivacii / V. Viljunas. – SPb. : Rech', 2006. – 458 s.
5. Vijs'kova psihologija ta pedagogika: innovacijnyj pidhid: pidruchnyk: u 2 ch. – Ch.1 / kolektyv avtoriv; za zag. red. S.D. Maksymenka. – K. : NUOU, 2012. – 472 s.
6. Koval'chuk O.P. Proektuvannja ujavlen' pro profesijne majbutnje u vijs'kovosluzhbovciv – uchasnykiv antyterorystychnij operacii' zasobamy psihologichnogo suprovodu / O.P. Koval'chuk // Psihologichni perspektyvy; Volyn. nac. un-t. im. Lesi Ukrai'nky ; In-t soc. ta polit. psihologii' NAPN Ukrai'ny. – 2015. – Vyp. 26. – S. 157–167.
7. Ukrai'ns'ka psihologichna terminologija: slovnyk-dovidnyk / [avt-uklad.: S.I. Boltivec', N.V. Slobodjanyk. M.-L.A Chєpa,

- N.V. Chepeljeva; za red. M.-L. A Chepy J. – K. : DP «Informacijno – analitychne agentstvo», 2010. – 302 s.
8. Ball G.A. «Motiv»: utocnenie ponjatija / G.A. Ball // Psihologicheskij zhurnal / Red. A.L. Zhuravlev. – 2004. – Tom 25, №4. – S. 56–66.
 9. Virna Zh.P. Motyvacijno-smyslova regulacija u profesionalizaciji' psihologa: monografija / Zh.P. Virna. – Luc'k : RVV «Vezha»; Volyn. derzh. un-t. im. Lesi Ukrai'nyky, 2003. – 320 s.
 10. Os'odlo V.I. Psihologija profesijnogo stanovlennja oficera: monografija / V.I. Os'odlo. – K. : PP «Zoloti vorota», 2012. – 463 s.

O.P. Kovalchuk. Peculiarities of incentive component of professional activities of the servicemen who participate in anti-terrorist operation. The article analyzes the factors that determine the development of professional motives of the military specialist's personality. It is ascertained that the internal factors in a combination of content (interest in the profession, the need for self-fulfillment, etc.) and adaptive (prestige, allowance, etc.) motives of activity take the leading place. They are aimed at the serviceman's understanding of social significance of his profession and his place in it. Integration of these professional motives based on a certain level of mental, personal, professional components of a serviceman's personality enables to form a subjective conception of the military professional. This conception is the regulator of his personal development. The development of the subject first of all is the development of his ability to find meanings of this activity independently and look for ways to improve himself in this activity.

It is concluded that activation of meanings of professional activity is based on motivational mechanisms of professional realization of serviceman's personality. Hence, it is shown that the level of military professional motivation means the degree of compliance of the leading professional motive (personal sense) with the objective content of the profession. At a high level of motivation the most significant thing in officers' activities is the objective purpose of this activity. At a low motivation the leading motive requires different circumstances related to the activity rather than the activity itself. It is determined that the main indicators of motivation are the richness and depth of professional interest to military service, its position in the system of motives is considered. This system forms the professional motivation of a serviceman that contains the idea of professional motives and goals of professional activity which are revealed in the ways and conditions of their achievement and are connected with a serviceman's personality.

Key words: anti-terrorist operation, professional motivation, leading motive, personal and professional development, serviceman's personality, professional activity, content of profession, military service.

Received January 08, 2016

Revised January 27, 2016

Accepted February 14, 2016